

№ 216 – ноември 2012

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година ОБЛАСТ ПЛОВДИВ – основни резултати

Обща характеристика на областта

Област Пловдив е разположена в Южния централен район и е една от 28^{те} области на България (ниво NUTS 3 от Общата класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС). Общата площ на областта е 5 972.9 кв. км., което представлява 5.4% от територията на страната. Броят на населените места е 215, администрирани в 18 общини, като градовете са 18, а селата – 197. Населението на областта, по данни от преброяването през 2011 година, е 683 027 души или 9.3% от населението на страната. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) е 2 011 837.5 дка и заема 34% от територията на областта.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Броят на земеделските стопанства в Област Пловдив е 30 445 (на второ място в страната), което представлява 8.2% от стопанствата в страната. Използваната земеделска площ (ИЗП) е 2 011 837.5 дка и е разпределена в 29 380 стопанства. Средната ИЗП за областта е 68.5 дка или $\frac{2}{3}$ от средната за страната (101.3 дка). От всички стопанства 1 065 не разполагат с ИЗП. В общините Брезово, Съединение и Калояново средният размер на ИЗП е над средния за страната, съответно 158.5 дка, 139.7 дка и 107.9 дка. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП са 560 бр. (2%) и обхващат 77% (1 544 564 дка) от ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 19 570 бр. или 67% от стопанствата с ИЗП в областта, но обработват 3% (66 696 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Пловдив според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)										
	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	= 0.0	> 0.0 и < 10.0	≥ 10.0 и < 20.0	≥ 20.0 и < 100.0	≥ 100.0 и < 500.0	≥ 500.0	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2
Област Пловдив	30 445	2 011 837.5	68.5	1 065	19 570	66 695.5	4 301	57 691.9	4 079	159 788.8	870	183 097.4	560	1 544 563.9
Асеновград	2 741	183 599.9	70.2	127	2 036	6 160.9	261	3 426.0	243	9 681.9	38	7 121.3	36	157 209.8
Брезово	1 011	155 486.5	158.5	30	672	1 649.4	111	1 546.6	120	5 583.2	45	10 561.7	33	136 145.6
Калояново	1 729	179 626.6	107.9	64	1 078	3 912.7	195	2 696.4	235	10 212.0	100	21 988.7	57	140 816.8
Карлово	3 944	224 463.8	58.7	119	2 996	10 028.9	346	4 559.2	285	10 682.8	103	24 696.7	95	174 496.2
Лъки	336	8 191.6	25.2	11	158	996.1	95	1 238.2	65	2 214.3	6	с	1	с
Марица	3 000	193 142.4	67.0	117	1 485	5 080.8	525	7 151.2	704	28 378.7	108	21 667.8	61	130 863.9
Пловдив	278	12 090.6	47.0	21	161	592.9	36	461.4	45	2 010.5	9	1 156.0	6	7 869.8
Първомай	3 515	232 280.0	69.5	171	2 139	6 483.5	530	7 031.4	486	19 025.9	122	25 068.8	67	174 670.4
Раковски	2 208	206 036.4	96.4	71	1 443	5 270.9	296	3 982.8	277	10 486.4	76	14 931.4	45	171 364.9
Родопи	3 789	117 312.1	31.5	69	2 452	9 891.1	678	9 114.1	509	18 443.4	49	10 451.0	32	69 412.5
Садово	1 977	113 907.3	58.4	27	907	4 196.0	570	7 680.2	405	14 442.1	48	9 327.1	20	78 261.9
Съединение	1 510	208 812.2	139.7	15	765	2 432.9	203	2 809.5	378	16 595.4	91	17 616.3	58	169 358.1
Хисаря	1 656	138 526.8	86.0	45	1 204	3 421.9	171	2 289.9	149	5 605.9	45	10 064.1	42	117 145.0
Крчим	277	2 971.2	12.1	31	174	652.6	33	427.5	36	1 150.1	3	741.0	-	-
Перущица	587	5 318.9	9.1	4	482	1 554.7	59	780.6	35	1 392.1	7	1 591.5	-	-
Стамболийски	952	8 808.1	10.0	72	708	2 117.2	110	1 395.1	51	1 796.3	10	с	1	с
Куклен	623	8 621.2	14.4	24	490	1 742.1	67	900.7	38	1 258.9	3	с	1	с
Сопот	312	12 641.9	47.7	47	220	510.9	15	201.1	18	828.9	7	1 408.0	5	9 693.0

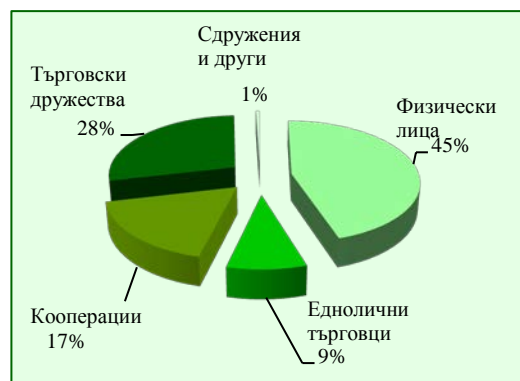
Резултати и анализи

Разпределение на ИЗП в Област Пловдив

Използваната земеделска площ в размер 2 011 837.5 дка е разпределена на 29 380 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Пловдив. Броят на стопаните, които са физически лица, е 28 806 и обработват 45% от общата ИЗП при средна площ в размер на 31.5 дка. Търговските дружества са 324 и ползват 28% от общата ИЗП. При тях средната площ на стопанство е значително по-висока – 1 745 дка. Земеделските кооперации в областта са 71 броя със 17% от ИЗП, като най-много са в общините Асеновград, Първомай и Марица. Средната ИЗП в тези структури е 4 973.9 дка. 9% от ИЗП се стопанисва от 159 еднолични търговци. Средният размер на земята при тях е 1 095.7 дка. Останалите площи (1% от ИЗП) се обработват от граждански сдружения и други структури (монастири, училища, институти и др.), като средният размер на земята при тях е 557 дка. Собствена на стопанствата е 22.6% от използваната земя, а 77.4% е наета. 90% от използваната земя е собственост на физически лица.

Разпределение на ИЗП според юридическия статут на стопанствата

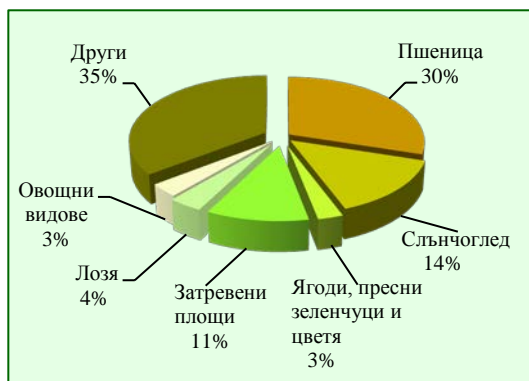
Фигура 1

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

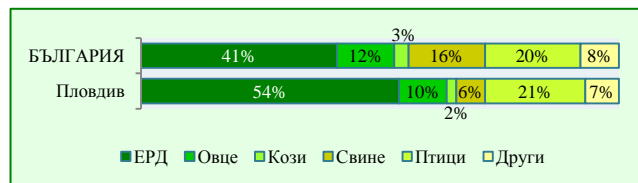
Обработваемата земя в областта е 1 648 877 дка, което е 82% от ИЗП на областта и се разпределя в 20 580 земеделски стопанства. Зърнените и техническите култури заемат 66.7% от общо стопанисваната земя. 67% от площите със зърнено-житни култури са заети с пшеница, 9% с ечемик, 8% с царевича за зърно. 65% от площите с ориз в страната се отглеждат от 72 стопанства в Област Пловдив. От техническите култури най-голям е дялът на слънчогледа – 66%, следван от рапицата – 18%. Маслодайна роза се отглежда от 1 019 стопанства на 15 076 дка, което е 40% от площите в страната. Стопанствата, които отглеждат пресни зеленчуци, са 8 991 върху 51 904 дка. Трайните насаждения заемат 7% от ИЗП на областта. От овощните насаждения (65 075.8 дка) най-разпространени са сливите - 28%, черешите и вишните – 26% и ябълките – 22%. Лозя се отглеждат в 7 289 стопанства, като винените са на площ от 64 574 дка, а десертните на 8 681 дка. Постоянно затревените площи са 215 647.8 дка или 11% от ИЗП на областта.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Селскостопански животни, птици и пчели отглеждат 18 761 стопанства в областта. От тях 33% отглеждат говеда, 18% – овце, 25% – кози, 37% – свине и 66% – птици. В Област Пловдив се отглеждат 61 416 говеда (10.7% от всички говеда в страната) със среден размер на стадата от 9.8 глави. Млечните крави са 33 064 броя. Говедата, овцете, козите и свинете се отглеждат основно в стопанства на физически лица, съответно 77% от говедата, 93% от овцете, 99.7% от козите и 76% от свинете. В стопанства на търговски дружества и ЕТ се отглеждат 68% от птиците. В 987 стопанства се отглеждат 20 822 пчелни семейства, като 98% са в стопанства на физически лица.

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

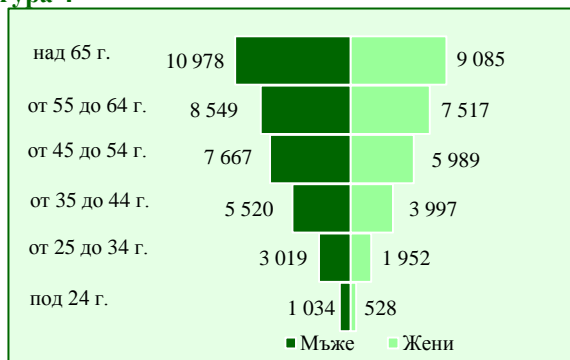

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им.

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура 4

В Област Пловдив през 2010 година в земеделските стопанства са работили 65 835 души (без сезонните работници), като обемът на вложения от тях труд е 34 102 годишни работни единици (ГРЕ). Като семейна работна ръка участват 60 856 лица или 92% от заетите в земеделието в областта. Несемейна работна ръка (наети лица) са 4 979, които формират 8% от заетите. Те са отработили общо 4 515 ГРЕ. Сезонните работници са отработили почти 820 хил. човекодни, което представлява 3 533 ГРЕ. Жените са 44% от заетите, а мъжете – 56%. Пенсионерите, влагащи труд в земеделските стопанства, са 30% от заетите, а работещите до 34 години са 10%. От 30 445 управители на стопанствата 80% са мъже, а 20% са жени. Управителите са отработили общо 16 479 ГРЕ. До 34 годишна възраст са 6% от тях, а 39% са над 64 години.

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Пловдив преобладават стопанствата специализирани в отглеждането на тревопасни животни, на трайни насаждения и на полски култури – съответно 19.2%, 17.0% и 15.5%. Над 70% от стандартния производствен обем се формира от специализираните стопанства в отглеждането на полски култури (30.8%), в градинарството - 20.6% и в отглеждане на тревопасни животни (19.1%).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Пловдив

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Пловдив	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	29 380	2 011 837.5
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	20 580	1 648 877.4
Зърнени култури	119 640	17 961 479.9	8 591	905 367.9
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	5 809	601 159.1
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	1 575	82 012.6
- в т.ч. царевица за зърно	68 381	3 151 539.5	3 126	70 437.6
- в т.ч. ориз	126	121 758.0	72	79 666.7
Тютюн	33 457	246 079.9	681	36 929.3
Слънчоглед	16 873	7 325 024.3	951	288 989.4
Маслодайна роза	2 112	37 492.9	1 019	15 076.0
Фуражни култури	75 332	1 061 335.4	6 372	148 559.6
Картофи	88 749	135 529.9	3 667	7 369.9
Ягоди, пресни зеленчуци и цветя	72 103	247 081.3	9 268	53 704.3
Семейни градини	227 930	103 646.5	14 854	6 566.2
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	4 932	215 647.8
Трайни насаждения	118 610	996 491.1	10 616	140 746.1
- в т.ч. лозя	87 002	523 356.7	7 289	73 267.5
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 048.5	5 048	65 075.8
ябълки	19 138	58 509.8	1 621	14 172.6
сливи и джанки	16 273	83 745.8	1 676	18 239.5
череша и вишни	10 702	106 319.8	1 886	16 640.0
орехи	2 938	62 212.2	236	6 428.8

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Пловдив	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	6 232	61 416
- в т.ч. крави	86 210	347 291	5 221	36 705
Биволи	1 028	10 038	102	1 035
Овце	91 793	1 415 181	3 351	91 841
Кози	84 582	388 866	4 726	19 503
Свине	82 265	670 469	6 967	19 648
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	588	1 997
Общо еднокопитни	92 806	112 632	5 890	8 101
Птици	185 455	17 491 187	12 405	975 472
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	11 612	522 395
- в т.ч. пилета за угояване	19 457	7 564 578	1 909	52 068
- в т.ч. патици	7 907	1 543 763	363	346 268
Пчелни семейства	23 982	588 694	987	20 822

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Пловдив		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	65 835	60 856	4 979
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	34 102	29 587	4 515

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Пловдив

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Пловдив	% в областта
Общо		Брой стопанства	370 222	30 445	100.0%
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	208 932.5	100.0%
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	4 729	15.5%
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	64 368.1	30.8%
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	4 208	13.8%
		СПО (хил. евро)	166 013.1	43 152.7	20.6%
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	5 174	17.0%
		СПО (хил. евро)	60 544.3	10 597.7	5.1%
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	5 839	19.2%
		СПО (хил. евро)	379 412.6	39 928.1	19.1%
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	1 618	5.3%
		СПО (хил. евро)	348 827.3	24 450.7	11.7%
Смесени стопанства	смесени култури	Брой стопанства	14 607	1 810	6.0%
		СПО (хил. евро)	65 950.0	10 143.4	4.9%
	смесено животновъдство	Брой стопанства	50 186	2 449	8.0%
		СПО (хил. евро)	76 438.5	3 578.3	1.7%
	смесени култури и животновъдство	Брой стопанства	73 788	4 479	14.7%
		СПО (хил. евро)	208 117.7	12 713.5	6.1%
некласифицирани стопанства		Брой стопанства	982	139	0.5%

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 30 455 земеделски стопанства с местонахождение в Област Пловдив, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализиране на резултатите земеделските стопанства са групирани на “физически” и “юридически” лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и “поведение” са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанството, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{ва} октомври 2009 г. до 30^{ти} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРЕБРОЯВАНЕТО

Преброяването на земеделските стопанства се провежда от 1 септември до 30 ноември 2010 г., съгласно Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 г. Събирането на информацията се осъществи от анкетьори, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство, в областта и интервюираха техните стопани или управители.

По време на преброяването на територията на Област Пловдив работиха 224 анкетьори и 21 контролери, които бяха специално обучени. Въвеждането на данните от попълнените въпросници бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят високо качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическа тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава Шеста от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 год.).

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Общността съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в **девет общи типа**:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство
9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО²⁰⁰⁷, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005-2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структурите в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животно, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложен в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Какво е “икономически размер” на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{ва} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{ва} до VII^{ма}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{ма} до XIV^{та}.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.

Публикацията е приключена редакционно на 30 ноември 2012 г.
Редакция: МЗХ, отдел “Агростатистика”
Адрес: София, 1040, МЗХ, бул. „Христо Ботев“ № 55
Областна дирекция „Земеделие“ – Пловдив
Адрес: Гр. Пловдив, 4000, бул. “Марица” № 122, ет.3

За повече информация: МЗХ, отдел “Агростатистика”
Тел./факс: 980 82 94; E-mail: agrostat@mzh.government.bg
Интернет страница на МЗХ: www.mzh.government.bg
http://www.mzh.government.bg/ODZ-Plovdiv/bg/Home.aspx
тел./факс; 032/63 40 22; E-mail: 16Agrostatistica@mzh.government.bg